

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»

**НА ТЕМУ: «ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВО-
ПОСЕРЕДНИЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ
«МОТОРАВТО»)»**

Виконавець:

студентка бзф13 групи ЦЗФН

Кушнірук Тетяна Андріївна _____

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Воронова О. В. _____

Одеса – 2022 рік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сьогоднішні умови організації зовнішньоекономічної діяльності підприємств характеризуються непостійністю та значним впливом негативних чинників, наслідком яких є погіршення фінансово-економічного стану підприємств. З точки зору оцінки цих чинників, їх можна визначити як ймовірності, які можна передбачити та оцінити та ймовірності, які не підлягають оцінці.

Деякі з них можуть як привести до кризи підприємство, так і поглибити вже існуючу кризу. Всі ці ймовірності прийнято розглядати як ризики зовнішньоекономічної діяльності. Оскільки вони безпосередньо відображаються саме на ній, а також на фінансовому стані підприємства і навіть на його подальшому існуванні. У зв'язку з цим постає важливе питання їх ідентифікації на підприємстві та на всіх етапах його діяльності, управління ними, оцінювання рівня їхнього впливу та розмежування на ризики і загрози з метою формування інформаційної бази для розроблення адекватних управлінських рішень щодо попередження чи послаблення їхньої дії.

Все це обумовлює необхідність пошуку шляхів формування механізмів мінімізації зовнішньоекономічних ризиків на підприємствах та підтверджує актуальність обраної теми.

Питанням ризиків як економічної категорії, їх оцінці та управлінню ними присвячено багато робіт зарубіжних та вітчизняних вчених: Донець Л. І., Письменна Т.В., Векленко В. І., Ілляшенко С. М., Воропаєв Ю. І., Івченко І. Ю. та ін.

Безпосередньо аналізом зовнішньоекономічних ризиків займалися такі вчені, як: Зосімова А.В., Левченко М.О., Ечкалов, Д.С., Левяков, О., Маханець, Л.Л., Єрмакова, О. А., Мантур-Чубата О.С., Ларіонова Н.А., Свідерська А., Герасимова Н., Стрельбіцька Н.Є., Кондецька А., Балджи М.Д. та ін.

Аналіз наукових публікацій цих вчених довів, що їх роботи спеціально не присвячені питанню виробітки напрямів мінімізації впливу зовнішньоекономічних ризиків на діяльність торгово-посередницьких компаній, що і зумовило вибір теми, постановку мети і задачі дослідження.

Основна мета дослідження полягає в розробці механізму їх мінімізації на прикладі діяльності ТОВ «МоторАвто» в сучасних умовах господарювання.

Відповідно до мети, поставлено і вирішено наступні **задачі дослідження**:

- розкрити сутність, природу та види ризиків;
- охарактеризувати ризики зовнішньоекономічної діяльності підприємства ;
- визначити методи оцінки впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність підприємства;
- проаналізувати зовнішньоекономічну діяльність підприємства;
- оцінити ризики підприємства на основі показників фінансово-господарської діяльності;

- проаналізувати ризики підприємства і методів, використовуваних для мінімізації ризику;
- розробити напрями зниження впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність підприємства.

Об'єктом дослідження даної роботи є процес впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність підприємства.

Предметом дослідження даної роботи є теоретичні аспекти та практичні напрями мінімізації впливу зовнішньоекономічних ризиків на діяльність підприємства.

Методи дослідження. При написанні роботи використано метод теоретичного узагальнення, системного аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, групування та класифікації, структурний метод, статистичні та математичні методи.

Інформаційною базою дослідження є концепції і погляди вітчизняних і закордонних економістів, статті в наукових журналах, матеріали наукових семінарів і конференцій, що пов'язані з проблемами ризику в діяльності підприємств.

Практичне значення результатів кваліфікаційної роботи полягає у наданні рекомендацій щодо мінімізації зовнішньоекономічних ризиків в діяльності торгово-посередницького підприємства, про що свідчить акт про впровадження результатів дослідження.

Публікації та апробація результатів дослідження За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра були опубліковані тези на тему: Характеристика ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (61 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 90 сторінок. Основний зміст викладено на 86 сторінках. Робота містить 29 рисунків та 18 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти дослідження впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність підприємств**» визначено економічну сутність, природу та види ризиків, надано характеристику ризикам зовнішньоекономічної діяльності підприємства та визначено методи оцінки впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність підприємства.

У другому розділі «**Аналіз системи управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «МОТОРАВТО»**» визначено специфіку діяльності підприємства та здійснено оцінку ризиків, що на нього впливають на основі показників фінансово-господарської діяльності, а також проаналізовані методи, що використовуються на підприємстві для мінімізації впливу зовнішньоекономічного ризику.

У третьому розділі «**Напрями зниження впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «МоторАвто»**» здійснено

рекомендації щодо впровадження програми контролю впливу ризиків на діяльність ТОВ, зроблено пропозиції по впровадженню в діяльності підприємства комп'ютерної програми «ERP FOSS» для контролю запасів та налагодження обліку та зв'язків між філіями компанії та заходів щодо зниження впливу ризику контрагентів та валютних ризиків.

ВИСНОВКИ

В розділі 1 встановлено, що в науковій літературі існує чимало трактувань поняття «ризик». Це залежить від того, в якій сфері це питання вивчається. В більшості випадків ризик розглядається як вірогідність, подія або ймовірність відхилення наявного результату від очікуваного і в деяких випадках як невизначеність.

Ефективність керування ризиком в більшості випадків залежить від категорії до якої відноситься ризик. У зв'язку з цим визначають класифікацію або види ризиків.

Визначено, що ризик зовнішньоекономічної діяльності - це можливі несприятливі події, що можуть відбутися і у результаті яких можуть виникнути збитки у учасника зовнішньоекономічної діяльності. Це категорія ризиків, яка виникає лише при здійсненні зовнішньоторговельних або зовнішньоекономічних операцій.

Встановлено, що найбільш впливовими ризиками с точки зору зовнішньоекономічної діяльності є ненадійність партнера, відмінності в економічних структурах, юрисдикціях, діловій та банківській практиці в різних країнах. Для контрагентів важливим є ризик неплатежу та ризик невиконання умов контракту.

Для класифікації ризиків зовнішньоекономічної діяльності слушним є застосування підходу «чотирьох етапів».

В роботі представлено алгоритм оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності, який складається з загального збору інформації, визначення змісту ризиків, фіксації їх, вибору підходу для аналізу ризиків.

А також розглянуто розподіл потенційних зон ризику та шкалу ймовірності наступу негативної події.

Визначено основні методи оцінки ризиків, до яких відносяться: статистичний, метод доцільності затрат, метод експертних оцінок, аналітичний метод, метод аналогів, аналіз фінансового стану та комбінований.

Встановлено, що при використанні будь-якого з цих методів або комплексу їх варіантів оцінка ризику повинна враховувати кількісне та якісне визначення величини ризику.

В розділі 2 надано характеристику зовнішньоекономічній діяльності ТОВ «МоторАвто», яке є торгово-посередницькою компанією, що займається продажем автомобілів, автомобільних комплектуючих імпортерами виробників.

Доведено, що основними постачальниками ТОВ «МоторАвто» є німецькі та польські компанії.

Встановлено, що окрім імпоротної діяльності, компанія займається також експортом окремих автомобільних запчастин та автомобілів.

Визначено, що на підприємстві присутні усі види ризиків, крім інвестиційного і майнових. Однак основна частка в загальному ризику підприємства у зв'язку з зовнішньоекономічною діяльністю належить фінансовому, кредитному і валютному ризику.

На підставі оцінки фінансового стану підприємства встановлено, що є показники, які демонструють позитивні тенденції, але вони не можуть бути використані як механізм зниження впливу зовнішньоекономічних ризиків. Одночасно виявлені і слабкі сторони в діяльності підприємства, які безпосередньо створюють умови для виникнення ризиків.

Визначено, що для ТОВ «МоторАвто» характерна схильність до наступних видів втрат унаслідок зовнішньоекономічної діяльності:

1. Зниження намічених обсягів реалізації запчастин внаслідок зменшення продуктивності праці, невиконання партнерами своєчасно своїх зобов'язань, неврахування додаткових витрати, що пов'язані з транспортуванням та доставкою запчастин з інших країн.
2. Зниження цін, по яких намічається реалізувати продукцію, у зв'язку з несприятливою зміною ринкової кон'юнктури, ціновою інфляцією, валютними змінами
3. Підвищення матеріальних витрат
4. Сплата підвищених відрахувань і податків
5. Ризики, що пов'язані з невиконанням умов контрактів

Встановлено, що на підприємстві в якості методів зниження ризиків зовнішньоекономічної діяльності використовується дисипація та самострахування.

Доведено, що система зниження ризиків зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві функціонує, але вона не враховує окремі її складові, які мають істотний вплив на діяльність підприємства.

Так підприємство взагалі не враховує майнові та інфляційні ризики. Якщо перші мають незначний вплив на підприємство, то останні істотно. Підприємство недостатньо приділяє уваги ризикам, що пов'язані зі зміною кон'юнктури ринку.

Недостатньо захищена компанія і від ризиків невиконання договорів, виникнення дебіторської заборгованості, виникнення непередбачених втрат і т.ін.

Компанія майже не користується послугами страхових компаній.

У робітників компанії немає досвіду по розробці системи управління ризиками.

Філії компанії функціонують як окремі одиниці, координація дій з головною структурою майже відсутня, окрім надання щомісяця бухгалтерських звітів про роботу. Є проблема щодо невикористання існуючих запасів в різних філіях і втрачання часу на замовлення необхідних для споживача запчастин з закордону. Що в деяких випадках призводить до удорожчання умов контракту та збільшення строків по їх виконанню, що в

свою чергу може також призвести до ризику невиконання умов контракту, ризику не отримання очікуваної вигоди та втрати партнера.

В розділі 3 запропоновано проект, який в якості основного завдання має за мету контроль над впливом ризиків на зовнішньоекономічну діяльність ТОВ «МоторАвто».

В рамках проекту рекомендовано створення в системі управління підприємством окремої посади або структурного підрозділу для аналізу, оцінки, прогнозування та розробки заходів керування ризиковими ситуаціями.

Пропозиції по введенню додаткових посад в філіях зроблено виходячи з фінансових можливостей підприємства.

На підставі проведеного аналізу в роботі програму цільових заходів щодо керування ризиками на підприємстві, яка складається з трьох стадій: попередньої, яка пов'язана з ознайомленням зі всією довідковою і поточною інформацією, складанням карти ризиків, що вже були на підприємстві, ознайомленням та аналізом наслідків їх впливу; основної, яка включає розробку програми управління ризиками, впровадження і реалізація якої буде сприяти зменшенню можливого збитку для підприємства; і останньої - опис довідкової інформації з обох етапів розробки програми.

В роботі запропоновано макет реєстру ризиків, що впливають на підприємство та їх паспорту.

Для вирішення означеної в другому розділі роботи проблеми надмірних запасів та відсутності координації дій між філіями компанії пропонується впровадження в діяльності філій комп'ютерних програм, які створені для врахування специфіки роботи компаній, що займаються реалізацією автозапчастин як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку.

Для зниження впливу ризику контрагентів запропоновано проводити перевірку майбутніх партнерів як суб'єктів господарювання через доступні онлайн-ресурси: платформа YouControl, сайт OpenCorporates, КОМПАСС Україна.

В роботі також внесені пропозиції щодо страхування вантажів компанії, а також укладення експортного комерційного кредиту.

Доведено дієвість самострахування як форми зниження ризиків, у вигляді створення внутрішнього та зовнішнього резервного фонду.

А також розглянуто переваги впровадження системи валютних застережень.

АНОТАЦІЯ

Кушнірук Т.А. «Шляхи зниження ризиків зовнішньоекономічної діяльності торгово-посередницьких підприємств (на прикладі ТОВ «Моторавто»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2022 р.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність підприємства.

В роботі розглянута сутність, природа та види ризиків; надано характеристику ризиків зовнішньоекономічної діяльності; визначені основні методи оцінки впливу ризиків на зовнішньоекономічну діяльність підприємства.

Здійснено аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства; проведено оцінку ризиків підприємства на основі показників фінансово-господарської діяльності; здійснено аналіз ризиків підприємства і методів, використовуваних для мінімізації ризику.

Запропоновано проект програми контролю впливу ризиків на діяльність підприємства; внесено рекомендації щодо впровадження комп'ютерної програми «ERP FOSS» для мінімізації ризиків на підприємстві; запропоновані заходи щодо зниження впливу ризику контрагентів та валютних ризиків на підприємстві.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, ризик, методи оцінки ризиків, реєстр ризиків, паспорт ризиків

ANNOTATION

Kushniruk T.A. "Ways to reduce the risks of foreign economic activity of trade and intermediary enterprises (on the example of LLC Motoravto)".

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odesa National University of Economics. - Odesa, 2022

The master's qualification work consists of three sections. The object of the research is the process of impact of risks on the foreign economic activity of the enterprise.

The work examines the essence, nature and types of risks; a description of the risks of foreign economic activity is given; the main methods of assessing the impact of risks on the foreign economic activity of the enterprise are defined.

An analysis of the foreign economic activity of the enterprise was carried out; risk assessment of the enterprise was carried out on the basis of indicators of

financial and economic activity; an analysis of the company's risks and methods used to minimize the risk was carried out.

A draft program for controlling the impact of risks on the enterprise's activities is proposed; recommendations were made regarding the implementation of the "ERP FOSS" computer program to minimize risks at the enterprise; proposed measures to reduce the impact of counterparty risk and currency risks at the enterprise.

Keywords: foreign economic activity, risk, risk assessment methods, risk register, risk passport